

Qui vol la independència de Catalunya?

Eduard Gracia. Economista. Octubre del 2019.

“... el govern espanyol no només no inverteix el necessari en les seves infraestructures i hi imposa un espoli fiscal sense paral·lel a nivell internacional, sinó que fins i tot utilitza el seu poder econòmic i regulador per a induir els negocis barcelonins a traslladar-se a Madrid.”

Cui bono? («qui se'n beneficia?») és una pregunta que Ciceró va plantejar fa més de dos mil anys per a que un tribunal absolgués un dels seus clients. És sempre una bona pregunta per fer: el món es fa més intel·ligible quan entenem que la gent dóna suport a allò que creu que la beneficia.

Mirem per exemple el cas del populisme d'extrema dreta. Les enquestes indiquen que els seus adeptes estan generalment menys educats, tenen una actitud més tradicional, autoritària i oposada a la immigració, es concentren a regions menys afavorides per la globalització (per exemple el *midwest* i sud dels Estats Units, la França rural o l'Alemanya oriental) i tenen rendes mitges més baixes, tot i que també estan sobre-representats entre les famílies tradicionalment més riques i entre la classe mitjana menys educada (per exemple botiguers i treballadors autònoms). En resum, en un món globalitzat que afavoreix la classe mitjana educada urbana, els que no pertanyen a aquest grup demanen que els governs reverteixin el procés aplicant les polítiques que ells prefereixen: autoritarisme, pressió contra les minories (ja sigui per a expulsar-les o per a explotar-les millor) i protecció contra el mercat global, àdhuc a costa de l'economia en el seu conjunt —o del benestar de la classe mitjana educada.

Comparem ara amb el cas de Catalunya. És un lloc comú als mitjans de comunicació espanyols lligar l'independentisme català al populisme anti-globalització i el supremacisme ètnic, però n'hi ha prou amb una ràpida revisió dels fets per a rebutjar aquesta noció com a ridícula. No només és Catalunya una regió comparativament privilegiada per la globalització, sinó que els independentistes són en la seva gran majoria de classe mitjana i bastant més educats, menys autoritaris i més partidaris d'acollir immigrants que els seus veïns unionistes: en resum, representen precisament la classe mitjana educada que els mercats globals afavoreixen. Així doncs, de què es queixen?

Es queixen de que són els perdedors de la re-centralització d'Espanya, que els està negant una gran part dels beneficis de la globalització. La globalització ha elevat Barcelona (el «Liverpool espanyol») de l'obscuritat provinciana a les primeres posicions de les classificacions de ciutats globals, però el govern espanyol no només no inverteix el necessari en les seves infraestructures i hi imposa un espoli fiscal sense paral·lel a nivell internacional, sinó que fins i tot utilitza el seu poder econòmic i regulador per a induir els negocis barcelonins a traslladar-se a Madrid. Això impacta directament el benestar dels catalans, particularment el que pertanyen a la classe mitjana educada, que veuen com el govern que els hauria de protegir els retalla les ales. La seva indignació es reflecteix a l'escala massiva de les mobilitzacions independentistes, mentre que el

fet de ser de classe mitjana educada explica la natura extraordinàriament ben organitzada i alhora pacífica de la seva protesta.

Tanmateix hi ha encara una peça que manca al trencaclosques. La globalització també està empenyent, per exemple, Istanbul per davant d'Ankara, però el govern turc no inverteix menys del necessari en les seves infraestructures —que, ben al contrari, hi han experimentat un creixement espectacular als últims anys— ni socava el seu paper com a capital econòmica del país. El mateix es podria dir de Milà respecte de Roma o Nova York respecte de Washington DC. Dins el món desenvolupat és el cas espanyol el que és anormal, perquè a la majoria dels països la resta de ciutadans no entendria que el poder de l'Estat es fes servir de manera tan descarada per a afavorir un territori vers l'altre —a menys, naturalment, que el territori desfavorit es considerés «aliè». Això és el que fa diferent el cas català: durant segles, els catalans han fet el paper dels «jueus d'Espanya», i les elits espanyoles massa sovint han fet servir aquesta animadversió atàvica per a redirigir la ira popular sempre que s'han trobat sota pressió. Així, durant les últimes dècades, a mesura que la globalització afavoria Barcelona i amenaçava amb alterar l'equilibri de poder dins l'Estat, l'*establishment* de Madrid ha pogut comptar amb el suport majoritari de la resta del país contra el «desafiament català».

Això explica per què els governs espanyols no semblen tenir cap intenció de negociar res amb els catalans, ja que això seria alhora impopular a la resta d'Espanya i innecessari vist el suport aclaparador que aquesta política intransigent obté de la maquinària de l'Estat, del votant espanyol mig i àdhuc de les més altes institucions europees... Però potser que no s'hi confiessin tant, car els recolzaments polítics són fugaços, i la resposta a «qui se'n beneficia» canvia contínuament.

* * * * *